

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради PhD 12714
про присудження ступеня доктора філософії Наталії Сабадаш

Здобувачка ступеня доктора філософії Наталії Сабадаш, 1988 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти та науки України, м. Чернівці, за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», працює начальницею управління у справах сім'ї та молоді департаменту соціальної політики Чернівецької міської ради, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Політологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти та науки України, м. Чернівці, «Про утворення разової спеціалізованої вченої ради» від 31.03.2026 року № 119 у складі:

Голови разової
спеціалізованої
вченої ради

Наталії Ротар, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Рецензентів

Віри Бурдяк, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Євгенії Юрійчук, доктора політичних наук, доцента, доцента кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційних опонентів

Валентина Малиновського, доктора політичних наук, професора, професор кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету.

Уляни Ільницької, кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка».

на засіданні «28» травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Сабадаш Наталії Володимирівні на підставі публічного захисту дисертації «Гуманітарна

політика територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні» за спеціальністю 052 «Політологія».

Дисертацію виконано в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Міністерства освіти та науки України, м. Чернівці.

Науковий керівник Анатолій Круглашов, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, що відповідає вимогам пунктам 6 та 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувачка має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них розділ в колективній монографії, 1 стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у наукометричній базі даних Scopus, 4 наукові статті, опублікованих у фахових виданнях України (категорія «Б») та 4 статті, які додатково відображають наукові результати дисертації:

Одноосібний розділ у колективній монографії:

1. Сабадаш Н. Гуманітарна політика в територіальних громадах в умовах воєнного стану/Політичні інститути та процеси в Україні в кінці XX – на початку XXI століть: колективна монографія/за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; Каф. політ. і держ.упр.; Каф. соціології та соц. роб.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. С. 459-480.

Наукова праця у періодичному науковому виданні, проіндексованому у наукометричній базі даних Scopus:

1. Kruglashov A., Sabadash N. Decentralisation Processes in Ukraine: Dilemmas of Democratisation and National Security. Public policy and administration. 2022. T. 21, Nr. 1. P. 22–37. ISSN 1648-2603. (Внесок авторів: Круглашов А.: розробка концепції взаємозв'язку між процесами децентралізації влади та викликами національній безпеці; Внесок Сабадаш Н.: аналіз практичних аспектів реалізації реформи децентралізації влади, виявлення суперечностей між локальною демократією та необхідністю централізації управлінських рішень для гарантування безпеки на регіональному рівні).

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Круглашов А., Сабадаш Н. Молодіжна політика в територіальних громадах в умовах російсько-української війни. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2024. Вип. 2 (166). С. 3–14. (Внесок авторів:

Круглашов А. М.: концептуалізація стратегічних пріоритетів державної молодіжної політики в контексті національної стійкості; Внесок Сабадаш Н. В.: виявлення особливостей трансформації молодіжної роботи на рівні територіальних громад, дослідження нових форм активності молоді та механізмів адаптації молодіжної інфраструктури до викликів правового режиму воєнного часу).

2. Круглашов А., Сабадаш Н. Транскордонне співробітництво в умовах повномасштабної війни в Україні: гуманітарні та безпекові виміри. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2024. Т. 14. С. 35–58. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: обґрунтування безпекових аспектів та політичних ризиків транскордонної співпраці в умовах правового режиму воєнного стану; Внесок Сабадаш Н. В.: аналіз гуманітарної складової транскордонної взаємодії, дослідження ролі регіональних та місцевих органів влади у забезпеченні логістики гуманітарної допомоги та підтримки внутрішньо переміщених осіб у прикордонних регіонах).
3. Круглашов А., Сабадаш Н. Гуманітарна політика: основні поняття. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2024. Т. 15. С. 205–227. (Внесок авторів: Круглашов А. М.: наукове редагування та розробка теоретико-методологічних засад дослідження гуманітарної політики; Внесок Сабадаш Н. В.: здійснення понятійного аналізу терміна «гуманітарна політика», визначення її структури, функцій та ключових напрямів реалізації в умовах сучасних викликів).
4. Сабадаш Н. Інституційні засади реалізації гуманітарної політики в Україні в умовах російсько-української війни. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2025. Вип. 58. С. 392–404.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Голова ради Наталія Ротар, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

У представленій дисертації варто більш чітко диференціювати після гуманітарної політики територіальних громад та поле гуманітарної політики держави. Такий підхід дозволив би більш чітко визначити та проаналізувати, що в суб'єкт-об'єктних відносинах гуманітарна політика держави виступає як макрорівнева система, в якій суб'єктом є ЦОВВ, а об'єктом – суспільство загалом. Натомість гуманітарна політика територіальних громад має локальний характер, на якому суб'єктом виступають органи місцевого самоврядування, а об'єктом є конкретна громада з її соціокультурними особливостями. Відповідно, функції цих політик різняться. Державна гуманітарна політика визначає

стратегічні пріоритети, формує загальнонаціональні стандарти та забезпечує інтеграцію суспільства, тоді як політика територіальних громад конкретизує загальнодержавні орієнтири відповідно до локальних потреб, забезпечує соціальну згуртованість на рівні громади.

Варто також наголосити на ризиках ідеалізації цільової гуманітарної політики територіальних громад у випадках, коли вона надмірно концентрується на окремих соціальних групах, залишаючи поза увагою потреби інших членів спільноти. Це створює дисбаланс та породжує ризики соціальної напруги та відчуття несправедливості. Зрештою, в перспективі, це провокує формування нових кліважів в електоральному процесі, що можуть стати основою для політичних маніпуляцій.

Рецензент Віра Бурдяк, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

На наш погляд, дисертаційна робота значно виграла б, якби авторка належною мірою представила методологію наукової роботи, виділивши для цього окремий підрозділ. Перераховані у підрозділі 1.1. кілька методологічних підходів і методів дають слабку уяву про методологічний інструментарій дослідження. Тож, у роботі бракує узагальненої методологічної моделі дослідження, а опис використаних методологічних підходів та методів дослідження недостатній.

У тексті дисертаційної роботи відсутня дослідницька гіпотеза, що, до певної міри, знівельовало розуміння авторської позиції стосовно ставлення до заявленої проблеми й очікуваних результатів дослідження; не всі поняття, які авторка використовує у роботі отримали належну інтерпретацію; не всі Додатки, які вміщені в дисертації, безпосередньо пов'язані з текстом.

Зважаючи на те, що гуманітарна політика – це система дій держави, яка спрямована на розвиток людського капіталу, духовного потенціалу, освіти та культури й охоплює мовну, культурну політику, освіту, науку, охорону здоров'я, інформаційний простір, фізичну культуру та релігійно-конфесійні відносини, вважаємо, що в Розділі 4, де авторка досліджує територіальні громади через регіональні механізми та секторальні інструменти реалізації гуманітарної політики в Чернівецькій області, не достатньо висвітлена саме її реалізація, не показано яким чином досягається основна мета гуманітарної політики – забезпечення розвитку людського капіталу й особистості.

У цьому ж Розділі 4 здобувачка наголосила, що «гуманітарна політика в області формувалася під впливом двох потужних процесів: реформи децентралізації влади та повномасштабного вторгнення РФ у 2022 р.» (с. 198). Чи відповідає зазначене дійсності? З тексту дисертації видно, що до реформ

децентралізації влади авторка ставиться позитивно. У зв'язку з цим, вимагає пояснення положення про те, яку роль у вказаному процесі відіграє повномасштабне вторгнення рф?

З метою ретельнішого вивчення предмету дослідження, авторці доречно було б не обмежуватися лише обраним кейсом, а розширити рамки дослідження, проаналізувати дані по інших областях, порівняти хід вказаних процесів в інших регіонах України, щоб виявити особливості та специфіку реалізації гуманітарної політики в територіальних громадах Чернівецької області; показати наявність/відсутність ідентичних проблем конфліктності та напруги в інших регіонах, зокрема у сфері релігійно-конфесійних, етнічних відносин та проблем викликаних невдоволенням громадян новим адміністративно-територіальним поділом і представити шляхи їх вирішення.

У дисертаційній роботі зустрічаються повтори, орфографічні, стилістичні та пунктуаційні помилки, які вимагають редакторського доопрацювання.

Рецензент Євгенія Юрійчук, доктор політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Висловлені такі зауваження:

Визначаючи об'єкт дослідження варто було би зосередитися суто на гуманітарній політиці як системі управлінських відносин, механізмів та процесів, спрямованих на формування, реалізацію та забезпечення розвитку гуманітарної сфери територіальних громад, а не їх діяльності, що значно його розширює.

Визначивши неоінституціоналізм як основний методологічний підхід (с. 3) дисертантка не приділила достатньої уваги в підрозділі 1.1 поясненню, як саме було нею застосовано цю методологію щодо децентралізації.

Запропонована цілісна концептуальна модель гуманітарної політики як чинника утвердження політичної суб'єктності територіальних громад в період трансформації владних відносин в умовах децентралізації влади в Україні є обґрунтованою та логічною. Водночас, робота значно виграла б від детального порівняльного аналізу не тільки реалізації, а й формування гуманітарної політики в різних регіонах.

У дисертації слушно наголошується на необхідності впровадження досвіду реалізації гуманітарної політики ЄС для України. Але бажано конкретизувати як саме та чи інша модель пристосована до формування та реалізації гуманітарної політики, в умовах України зокрема, та конкретного її регіону.

У роботі розглянуто й обґрунтовано реалізацію гуманітарної політики в Чернівецькій області, водночас варто було би приділити більше уваги іншим регіонам України, та здійснити їх порівняльний аналіз особливо в контексті цифровізації. А розробка конкретної матриці чинників і критеріїв, індикаторів

ефективності гуманітарної політики могла би стати плідним напрямом для майбутніх наукових розвідок тощо. Наявний у роботі створений авторкою Додаток У «Порівняльний аналіз сильних та слабких сторін гуманітарної політики Чернівецької області» у цьому контексті можна було би взяти за основу після суттєвого доопрацювання.

В дисертаційному дослідженні зустрічається певна текстова невідповідність між анотацією, вступом та основними розділами щодо формулювання мети і завдань. Зокрема в анотації та вступі вказано: «Метою дослідження є вивчення діяльності територіальних громад у системі місцевого самоврядування України щодо реалізації гуманітарної політики». А розділ 3 присвячений впровадженню європейських принципів до формування та реалізації гуманітарної політики в Україні, що значно ширше за окреслену мету. Також подекуди зустрічаються стилістичні огріхи та орфографічні помилки.

Офіційний опонент Валентин Малиновський, доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціогуманітарних технологій Луцького національного технічного університету. Висловлені такі зауваження:

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи Оцінюючи. Зокрема, з огляду на предмет дослідження, у першому розділі доцільно було б, поряд з аналізом процесу децентралізації в Україні, приділити більше уваги теорії гуманітарної політики як самостійному науковому напрямку.

У підрозділі 2.1. констатується відсутність «єдиного концептуального закону про гуманітарну політику» (с. 63), що закономірно викликає питання щодо доцільності та можливості його прийняття з урахуванням багатогранності гуманітарної сфери.

У підрозділі 2.2. до переліку державних органів, що здійснюють управлінські завдання у гуманітарній сфері (с. 77), після Кабінету Міністрів України доцільно додати «міністерства та інші центральні органи виконавчої влади», а також більш чітко окреслити роль Президента України у формуванні державної політики у гуманітарній сфері в умовах парламентсько-президентської республіки.

З метою підвищення теоретичної визначеності дослідження, на початку підрозділу 3.2. доцільно було подати чітке авторське визначення поняття «європеїзація гуманітарної політики України». Це б сприяло кращому розумінню його змісту та забезпечило концептуальну цілісність викладу.

Підрозділ 4.1. містить значний матеріал щодо проблемних ситуацій, які виникали у процесі об'єднання ТГ та укрупнення районів у Чернівецькій області в межах реформи децентралізації. Разом із тим, доцільним було більш детально розкрити причинно-наслідкові зв'язки виникнення окремих конфліктів та можливі управлінські підходи до їх подолання. Зокрема при аналізі ситуацій У

Дністровському районі (Мамалигівській ТГ, села Коровія і Крупянське, варто ширше висвітлити застосування інструментів діалогу та медіації, такі як громадські слухання та погоджувальні процедури, що використовувалися органами влади для врегулювання конфліктів.

У підрозділі 4.2. згадується історично сформований феномен «буковинізму» (с. 190), однак відсутність у тексті його концептуалізації (визначення, ознак, функцій) дещо знижує аналітичну цінність відповідного фрагмента. Доцільно було б не лише окреслити зміст цього поняття, а й показати його вплив на формування регіональних особливостей гуманітарної політики.

Окремо слід звернути увагу на наявність окремих мовних, стилістичних і технічних недоліків. Зокрема, у тексті трапляються стилістично невдалі конструкції, повтори, а також поодинокі орфографічні помилки. Доцільно також забезпечити стильову єдність і послідовність у використанні термінології, зокрема щодо вживання понять «громада» і «територіальна громада», «напрямки» і «напрями».

Офіційний опонент Ільницька Уляна Вікторівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка». Висловлені такі зауваження:

Дисертаційне дослідження містить окремі дискусійні положення. Концептуалізація гуманітарної політики. Запропоноване авторкою визначення гуманітарної політики територіальної громади (Р.1) є змістовним і науково обґрунтованим, проте викликає певні дискусії щодо меж охоплення гуманітарної політики (зокрема співвідношення із соціальною політикою); доцільності розгляду безпекового компоненту як невід'ємної складової гуманітарної політики; рівня та ступеня автономності гуманітарної політики у структурі публічної політики та місцевого врядування. Ці аспекти потребують додаткового теоретичного уточнення та порівняльного аналізу альтернативних підходів.

Концептуально-теоретичні недоліки. Недостатня концептуальна чіткість обґрунтування категоріального апарату. Попри запропоновані авторкою власні дефініції, поняття «гуманітарна політика» та «державна гуманітарна політика» розглянуті дещо узагальнено і потребують більш глибокого аналізу теоретичних підходів та трактувань; розмежування із суміжними категоріями (соціальна політика, публічна політика, гуманітарна допомога, гуманітарна безпекова політика, культурна політика тощо) (Розділ 1.1).

Обмеженість висвітлення теоретико-методологічних підходів. Як зазначає дисертантка, дослідження спиралося на методологію неоінституціоналізму, що дозволило комплексно вивчити формальні та неформальні аспекти децентралізації, виявити інтереси ключових суб'єктів та їх вплив на реалізацію

гуманітарної політики територіальними громадами в умовах децентралізації влади в Україні. Однак, більшої уваги дисертантки заслуговують такі сучасні підходи (governance-підхід, policy analysis, теорії публічної політики, resilience theory тощо);

Фрагментарність аналізу гуманізму як основи гуманітарної політики держави. Теоретичний екскурс й висвітлення соціальних та етичних засад гуманізму (Розділ 1.1) має описовий характер і не повністю інтегрований у подальший аналіз та дослідження гуманітарної політики територіальних громад в умовах децентралізації влади, її ефективності, механізмів та форм реалізації.

Аналіз європейського досвіду і можливостей його імплементації у практику українського врядування потребує розширення та поглиблення (Розділ 3). У дисертаційній роботі рекомендації щодо адаптації європейських моделей децентралізації є аргументованими та обгрунтованими. Однак, не повною мірою враховано специфіку українського врядування та сучасні суспільно-політичні реалії. Потребують більшої конкретизації механізми та технології імплементації європейського досвіду реалізації гуманітарної політики територіальних громад в умовах децентралізації влади. Доцільно було би розробити чіткі механізми адаптації зарубіжного досвіду та впровадження ефективних європейських практик в умовах воєнного стану в Україні.

Методологічне зауваження. Обмежена репрезентативність кейс-стаді. Практичний аналіз реалізації гуманітарної політики територіальними громадами на прикладі Чернівецької області (Розділ 4) є, безумовно, цінним, однак, доцільним було би розширення емпіричної бази дослідження за рахунок порівняльного аналізу реалізації гуманітарної політики територіальними громадами в інших регіонах. Доцільним у дисертаційній роботі був би, також, порівняльний аналіз реалізації гуманітарної політики, гуманітарних стратегій та ініціатив декількома громадами різних типів і видів (міськими, сільськими, прифронтовими тощо). Фокус на одному регіоні (Чернівецька область), обмеження дослідження аналізом реалізації гуманітарної політики територіальних громад лише одним регіоном звужує можливості узагальнення результатів на загальнонаціональному рівні.

Змістовно-аналітичні недоліки. Недостатній та дещо обмежений аналітико-критичний аналіз нормативно-правового регулювання гуманітарної політики в Україні (Розділ 2). У другому розділі наведено значний опис законодавства, однак, бракує системного підходу щодо оцінки його ефективності; не визначено ключових правових суперечностей та недоліків в українському законодавстві.

Недостатня повнота компаративного аналізу моделей децентралізації місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу (Розділ 3).

Європейські моделі децентралізації місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу представлені дещо узагальнено, без глибокого аналізу окремих кейсів на прикладах Польщі, Німеччини, Франції тощо. Крім того, доцільно було би охарактеризувати критерії та чинники адаптації європейських моделей децентралізації та реалізації гуманітарної політики територіальними громадами до умов України (зокрема в період режиму воєнного стану).

Робота значно виграла б від більш поглибленого дослідження ролі цифрових технологій у реалізації гуманітарної політики (зокрема, територіальними громадами) та врахування сучасних трендів цифрового врядування при впровадженні гуманітарних стратегій у практичну діяльність. Перспективними дослідженнями є аналіз значення цифровізації гуманітарної політики та впровадження цифрових технологій в управління гуманітарною сферою. У дисертації недостатньо уваги зосереджено на необхідності цифровізації гуманітарної політики, впровадження інноваційних цифрових технологій для ефективної реалізації гуманітарної політики та гуманітарних стратегій. На жаль, це питання залишилось поза увагою дисертантки і не отримало достатнього висвітлення. Не розглянуто та не проаналізовано роль e-governance. Доцільно було би проаналізувати роль цифрових технологій та інструментів у взаємодії та комунікаціях влади з громадськістю при реалізації гуманітарної політики. Не достатньо розкрито роль інноваційних управлінських практик у реалізації гуманітарної політики та гуманітарних стратегій.

Позитивним у дисертації є надання практичних рекомендації для покращення гуманітарної політики на національному, регіональному та локальному рівнях. Однак, доцільно було би конкретизувати та проаналізувати ефективні механізми та технології впровадження рекомендацій, надати більш деталізовані схеми, інструменти, техніки впровадження практичних рекомендацій. Робота значно виграла би від аналізу конкретних кейсів, ефективних механізмів і форм імплементації європейських успішних практик та позитивного досвіду реалізації гуманітарної політики територіальних громад за умов децентралізації влади.

Потребує більшої конкретизації методика кількісного оцінювання ефективності гуманітарної політики. Доцільно було би розробити індикатори (критерії) оцінювання ефективності гуманітарної політики територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні (і, зокрема, в період воєнного стану).

Окремі положення дисертації мають описовий характер і потребують глибшої аналітичної інтерпретації. Подекуди трапляються мовно-стилістичні огріхи.

На дисертацію Наталії Сабадаш надійшло три позитивних звернення, що

містять такі зауваження:

Романюка Анатолія, доктора політичних наук, професора, декана філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка: «хотілося б побачити в ній більше порівняльного аналізу гуманітарної політики в Україні та ЄС, а також виразніший акцент на регіональній специфіці здійснення гуманітарної політики в Україні».

Авксентьєва Антона, кандидата політичних наук, старшого викладача кафедри політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна: «необхідно звернути увагу авторки дисертації на потребу чіткішого розмежування гуманітарної та соціальної політики на місцевому рівні, визначення потенціалу подальшого розвитку територіальних громад та органів місцевого самоврядування в розробці та реалізації державної гуманітарної політики».

Сербіної Юлії, фахівця з розвитку громад ПРООН: «Авторці варто було б більше уваги приділити розкриттю етнополітичних аспектів реалізації гуманітарної політики, чіткіше визначити роль і значення органів місцевого самоврядування України в вирішенні цього спектра питань».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада PhD 12714 присуджує Наталії Сабадаш ступінь ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка членами разової ради не висловлювалася.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради PhD 12714,
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології
та державного управління
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Наталія РОТАР